

Magyar önismeret

Kell-é mondanom, hogy milyen rettenetes harcban áll az ember? Egyaránt fenyeget a természet, a másik ember és önmagunk. Ennek a harcnak legfontosabb fegyvere az ismerőképesség. Könnyebben le tudom győzni a lételemet fenyegető tényezőket, ha azokat ismerem, ha tisztában vagyok önmagam erejével és ha tudásom által egyre tökéletesebb fegyvereket tudok a győzelem érdekében alkotni és alkalmazni. Az emberi tudás tehát nem öncélú értéke az embernek. Támadó és védekező fegyver, amelynek tisztaságától és erejétől lényegesen függ az embernek a természet, a másik ember és önmaga feletti győzelme.

Nem elég csak ellenségeinket ismerni, tisztában kell lennünk ö n m a g u n k k a l is. Tudnunk kell, mire vagyunk képesek és hogyan fokozhatjuk erőnket. Ezen a kettős téren jelent lényeges segítséget az önismeret.

Nem pusztá emberek, hanem m a g y a r emberek vagyunk, és együtt szervezett társadalmat, nemzetet alkotunk. A magyar harc sikere érdekében tehát magyar önismeretre van szükségünk. A magyar önismeret célja kettős: ö n m a g a m n a k , mint magyar embernek a megismerése és az önmagamon k í v ü l i világban fölfedezése mindannak, ami magyar. Önmagamon belül meg kell találnom az életem lényegét kitevő sok tényező között magyar mivoltom helyét és szerepét. Tudnom kell, hogy magyar mivoltom miképpen függ össze hivatásommal, társadalmi helyzetemmel és egész életgyakorlatommal. Szilárd magyar önismeret nélkül könnyen összekuszálódnak, egymással ellentétbe kerülnek életem döntő tényezői. Önmagamon kívül is meg kell ismernem mindazt, ami igazán magyar. A helyes magyar önismeret vezet el a nemzetet veszélyeztető természeti, történelmi és emberi tényezők ismeretére,

segít arra, hogy egyéni életemet meggazdagítsam, mindannak ismeretével, ami igazán és lényege szerint maradéktalanul magyar.

A magyar önismeret lényege: önmagamban öntudatosítani a magyart és önmagamat szerves kapcsolatba hozni mindazzal, ami körülöttem magyar.

A magyar önismeret hiánya súlyos katasztrófához vezet. Ha a nemzet nem ismeri a létét fenyegető veszélyeket, saját erejét és képességét, a nemzeti élet örökkévaló és idői céljait, a történelem válságos óráiban minden bizonnal elveszti önállóságát, kezdeményező képességét, méltóságát és súlyos katasztrófába zuhan. Ez történt 1918-ban és 1919-ben.

Örömmel kell tudomásul venni, hogy az utolsó negyedszázad magyarjaiban határozott magyar önismerési folyamat indult meg és termelt értékes gyümölcsöket. A mai magyarság kezdi fölfedezni önmagát. Könyvek, cikkek, előadások végetelen sorozata ébreszti rá a magyart arra, ami igazán magyar. Nem mondjuk, hogy ennek a törekvésnek nincsenek hiányosságai, de hiszünk abban, hogy ezek a hiányosságok kiküszöbölhetők és pótolhatók és az a magyar önismerés, amely a nemzet legkiválóbb szellemeiben megkezdődött, tovább terjed és az egész nemzetet át fogja hatni.

Ez alkalommal a magyar önismeret három alapvető kérdésével, annak tárgyával, tükrével és szellemével kívánok foglalkozni.

I.

A magyar önismeret t á r g y a három körből adódik. Ismernünk kell a magyar valóságot, a magyar értéket és a magyar sorsot.

A világháború előtti nemzedékeket jellemezte, hogy többé-kevésbé nem ismerte a magyar v a l ó s á g o t . A magyar valóság megismerését átengedte az országban élő más fajtáknak. Pedig magyar önismeret a magyar föld ismerete nélkül nincsen. Nem elég ennek a földnek a határait, hegyeit, folyóit, városait ismernünk, tudnunk kell, hogy milyen kincseket rejt magában, hogyan teremhet több kenyeret, és e földnek értékei és gyümölcsei hogyan válhatnak a magyar ipari és kereskedelmi életnek ténye-

zöivé, hogyan élhet ezen a földön több magyar ember teljesebb és igazabb életet.

Ismernünk kell a magyar embert, úgy, amint faji, népi és nemzeti adottságaival jelentkezik. Tisztába kell jönnünk azzal, hogy mire képes az emberi élet legkülönbözőbb vonatkozásaiban, hogyan folyik le egyéni élete, miképpen lehet belőle szervezett társadalmat formálni. Nem húnyhatunk szemet azok előtt a bűnök és betegségek előtt, amelyek létét veszélyeztetik. Meg kell találnunk azokat a gazdasági és társadalmi törvényeket, amelyek között a leggazdagabb emberi termésre tud alkalmassá válni.

A trianoni korszakban sokat haladt a magyar föld és a magyar ember megismerésében a magyar szellem. Ma arra van szükség, hogy mindazt, amit ezen a téren részletekben alkottunk, egységes képbe tömörítsük és ennek felhasználásával új magyar közszellemet teremtsünk.

A mai magyar nemcsak a magyar valóság, hanem a magyar érték megismerése tekintetében is döntő lépéseket tett. Egyfelől azt keressük, hogy mi igazán törő metszett magyar: irodalomban, nyelvben, zenében, képzőművészetben, építészetben, tudományban, szokásban és erkölcsben, másfelől arra tekintünk, hogy mi az igazán örök emberi érték a magyar szellem legkülönbözőbb alkotásaiban. Megláttuk azt, hogy a tiszta magyar értéknek nemcsak a kiváló nagy szellemek, hanem a magyar nép nagy tömegei is maradéktalan letéteményesei. Ennek a folyamatnak tovább kell haladnia, egészen addig, amíg minden magyarnak biztos értékmérője és ítélőképessége lesz a magyar érték minden más értéktől való megkülönböztetésére.

Bármennyire is szükséges a magyar valóság és érték megismerése, ezt a kettős műveletet össze kell kapcsolnunk a magyar sors biztos öntudatával. A magyar valóság és érték ismeretét a magyar nemzet szolgálatába kell állítanunk, tárgyi és szellemi ismereteink összeségét be kell vetnünk a nemzet harcába. Ehhez pedig föltétlenül ismernünk kell a magyar sors vonalának alakulását, a magyar élet ütemének lüktetését, azokat a törvényszerűségeket, amelyek szerint mondhatni matematikai pontossággal alakult az azonos helyzetekben nemzetünk történelme. Aki a magyar sor-

sot ismeri, el tudja kerülni azokat a katasztrófákat, amelyek sorsunk nem ismerése miatt ismételtén a nemzetre szakadtak. A magyar sors megismerésének tükre a magyar történelem. Csakis ennek ismeretében tudjuk felvenni azt a távolságot, amelyre nemzetünk előugrásához ma is mulhatatlanul szükségünk van.

A mai magyar ember alig ismeri a magyar sors törvényszerűségeit. Hogy csak a legkirívóbb példára hivatkozzam, úgy véljük, hogy az 1867 után eltelt 40 esztendő az abszolút történelmi forma a nemzet számára. Mindig ezeket a békeéveket és jó esztendőket emlegetjük, a jelen nehézségeivel szemben, és nem gondolunk arra, hogy ezekben a békeévekben a népbetegségek és a kivándorlás révén sokkal nagyobb veszteségek érték a nemzetet, mint például a világháborúban. Meg kell szoknunk, hogy a magyar sors mindig veszélyek között haladt s a magyarság nagy erőösszetevése mindig katasztrófák után következett be. Harcra termett, harcos fajta vagyunk s ha ezt a ránk mért sorsot nem akartuk vállalni, mindig megszégyenültünk. A magyar sors azt mutatja, hogy ennek a nemzetnek mindig a maga erejére kellett támaszkodnia és el kellett kerülnie az idegen maszlagot és a külföldi áfiumot.

II.

A magyar valóságot, értéket és sorsot három tükörben: más nemzetek, önmagunk és az evangélium tükrében kell megismernünk.

A magyar mindig szerette más népekkel hasonlítani öszsze magát. Erre mulhatatlanul szüksége van, de az idegen népek tükrébe való tekintésnek három súlyos veszedelmét mindenképpen el kell kerülnie. Az idegen népek életének és alkotásainak ismeretéből semmiképpen sem következhetik önmagunk lebecsülése, önmagunk dőre túlértékelése vagy a más népek alkotásainak egyszerű, szolgálai lemásolása. Ha azt látom, hogy a léteemet fenyegető másik nép jobban szaporodik, szervezi a maga társadalmát, fokozza gazdasági képességeit vagy hadseregét, ebből azt a helyes következtetést kell levonnom, hogy nekünk úgy kell egész nemzeti és állami életünket átalakítani, hogy még nagyobb

erőket vethessünk be az illető néppel szembeni harcunkba. A magyar sokszor megbánta, hogy ellenfeleit lekicsinyelte és végtelen kárt szenvedett, ha minden önkritika, saját helyzetének és szükségének ismerete nélkül szolgai módon vette át más nemzetek társadalmi, politikai vagy kulturális alkotásait. Szüntelenül figyelniünk kell, hogy miképpen alakul a többi nemzet élete, az azokban kialakult új gondolatokkal, életrendszerekkel számolnunk kell, néha át kell vennünk termékenyítő eszméket, hogy azok nálunk sajátos magyar módon alakuljanak tovább, de igen gyakran éppen az ellenkezőjét kell annak cselekednünk, amit az egész világ végez, mert így tudjuk a magunk létét és érdekét legjobban biztosítani.

Volt idő, amikor európaiságunkat a vezető nemzetek utánzásában véltük biztosítani, haladtunk a korrallal és elvesztegettük azt, ami bennünk igazán magyar. Ma ez a helyzet kezd megfordulni és arra törekszünk, hogy magyar adottságaink és értékeink maradtalan érvényesítésével és kifejezésével mutassuk meg, hogy nélkülözhetetlen alkotórészei vagyunk Európának és az egyetemes emberiségnek.

Minden magyar ember elé oda kell állítani mindazt, ami igazán magyar, hogy így egyéni életének minden vonatkozása átítatódjék a nemzeti élet valóságaiból és értékeiből kiáradó erővel. Föl kell állítani a biztos magyar mértéket, hogy többé ne képezhesse vita tárgyát, hogy mi az igazán értékes magyar a szellemi élet legkülönbözőbb területein. Meg kell különböztetni az igazán magyart a magyarostól. A magyar válság, a magyar erő és a magyar módszer korlátlan kiábrázolása elsekélyesedéstől, öntudatlanságtól és veszedelmes kalandoktól tudja a nemzetet megmenteni. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a magyar önismeret ezen a téren is óriási lépésekkel haladt előre, noha még vita tárgya lehet vérbeli magyarok előtt is egy Bartók Béla, Kodály Zoltán, Ady Endre vagy Móricz Zsigmond alkotásainak magyar és egyetemes emberi értéke.

Az ember és így a magyar ember is, mint egyéniség csakis egy nálánál összemérhetetlenül tökéletesebb személyiség tükrében ismerheti meg igazán önmagát. Ez a személyiség, amióta István király az országban a keresztyén egyházat elplántálta, nem lehet

más, mint Jézus Krisztus, aki az evangélium tükrét tartja a magyar ember elé és felszólít minden magyart arra, hogy annak fényében ismerje meg önmagát. A magyar bűnök az evangélium világosságában jönnek napvilágra olyan módon, hogy megismerésük és föltárásuk ne tespedést, hanem bűnbánatot, megtérést és újjászületést teremjen. Az evangélium tükrében egyfelől mint szerencsétlen bűnös, másfelől, mint Isten gyermeke ismerem meg magamat. Megtelitődöm nem a magam lelki erejének tudatával, hanem a Szent Lélek ajándékaival. Lényeges különbség van a magyar idealista és a Krisztust hívő magyar keresztyén között. Az idealista saját lelki erőit akarja a maximumra fokozni és szomorúan tapasztalja, hogy ezek az erők a természeti, történelmi és egyéni létiszonyatos válságainak elhordozására nem elégségesek.

A természeti és történelmi lét borzalmas feszültségei, kirobbanásai és katasztrófái között, az egyéni élet súlyos válságainak óráiban csakis az az ember tud eredményesen megállni, aki a keresztre feszített Krisztustól és a világon kívülről a Szent Lélektől nyer korlátlan lelki utánpótlást. Idealista lélekkel nem tudjuk elszenvedni a nemzeti életben kapott sebeket, nem tudjuk zúgolódás nélkül hordozni a magyar testvérek bűneit, sebeit és keresztségeit. Magyar újjászületés erkölcsben, felelősségben, testvéri összetartásban, hősiességben és áldozathozatalban csakis a Krisztus előtt való személyes keresztyén önismeretből fakadhat.

III.

A magyar önismeret szelleme két véglet, a borúlátás és derűlátás között mozog.

A borúlátás a magyar önismeretnek lényeges vonása. Akik ennek a nemzetnek sorsát igazán ismerték, keserűen állapították meg, hogy mindig a halál torkában állottunk és létünk mindig lényegében forgott veszélyben. De ugyanezek a nagy magyar sorslátók mindig mérhetetlen hitet merítettek a végzetes veszélyeztettség felismeréséből, éppen azért tudtak magukban és másokban minden erőt és értéket fölmarkolni és mozgósítani, mivel látták, hogy másképpen nincs megmaradás és élet. Az igazi magyar ön-

ismeretben a borúlátás és derúlátás életes egységben, egyensúlyban és harmóniában találkozik és mindig a nemzet javát szolgálja.

Ma, sajnos, széles közvéleményben mutatkozik egyfelől a terméketlen borúlátás, másfelől az indokolatlan derúlátás. Önmagában egyik magatartás sem felel meg adott helyzetünknek és nem szolgálja azokat a feladatokat, amelyeket ennek a nemzedéknek be kell töltenie.

Emberekkel találkozunk, akik csak bűnökről, hiányokról, bajokról és veszedelmekről tudnak beszélni. Ha megkérdezzük őket, hogyan akarnak a túrhetetlen állapoton javítani, némák maradnak és ha a szerintük való magyar önismeretből következő parancsok teljesítése, felől vallatjuk őket, értéktelenségük még inkább kiviláglik. Magyar válságról, bűnről, hiányról, veszedelemről, csakis az erő, érték és megoldás azonnali felmutatásával és cselekedeteiken keresztüli személyes felhasználásával lehet és szabad beszélni. Különben a magyar hiányra való rámutatás a legsúlyosabb destrukció.

Amilyen veszedelmes a magyar bűnökről való terméketlen beszéd, ugyanolyan káros a reális helyzetnek meg nem felelő, indokolatlan derúlátás, a nemzetnek illúziókba, álmokba való beleringatása. Kell a magyar jövőről álmodni, magunk elé kell állítanunk egy eszményi Magyarország képét, de rá kell mutatnunk arra, hogy ettől még messze vagyunk. Ha elhallgatjuk a veszélyeket és hiányokat, önmagunkat fosztjuk meg a helyes cselekvés és segítség lehetőségétől.

A helyes magyar önismeret egyszerre ború- és derúlátó, az életlátásnak ez a két ellentétes lehetősége egészséges, kiegyensúlyozott feszültségben termékenyíti meg a nemzet gondolkodását és sarkallja cselekvésre, harcra és hősiességre az igazi önismerettel felruházott magyart.

Az igazi magyar önismeret rádöbbsz a hiányokra, föl-takarja a magyar válság minden vonatkozását, de ugyanakkor föl-mutatja a nagy magyar célokat és törhetetlen hitet ad arra, hogy ezeket a célokat meg tudjuk valósítani. Így szabadulunk meg a terméketlen borúlátástól és a kárhozatos derúlátástól. Ennek a magyar önismerésnek nemcsak a nemzet legkiválóbbjaiban, hanem a

nemzet széles rétegeiben kell kibontakoznia. Így leszünk alkalmasak és készek arra, hogy minden próbával eredményesen állhassunk szembe. Ebből a magyar önismeretből fognak a legértékesebb magyar tettek születni.

(1943. szeptember 25.)